INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING SAMARALI JIHATLARI

Nigora Azizovna Egamberdiyeva
maxsus pedagogika kafedrasi o'qituvchisi phd
CHDPU Pedagogika fakulteti
Chirchiq shahri O'zbekiston Respublikasi
azizovnanigora@gmail.com +998 91 777 17 09

CHDPU Pedagogika fakulteti
maxsus pedagogika (logopediya) 3-bosqich talabalari
Shoxzoda Orif qizi Madiyarova
madiyarovashoxzoda@gmail.com +99897-249-04-09
Nozima Ravshan qizi Fayziyeva
fayziyevanozima99@gmail.com +99897-877-78-92

Annotatsiya: Ushbu maqolada inklyuziv ta'lim jarayoni va ushbu ta'lim jarayonida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan bolalar uchun pedagog tomonidan ishlab chiqiladigan, maxsus adaptivlashtirilgan ta'lim rejasini ishlab chiqishda, sun'iy intellektdan foydalanish haqida so'z boradi.

Аннотация: В данной статье рассматривается процесс инклюзивного образования, а также использование искусственного интеллекта при разработке специального адаптированного образовательного плана для детей с особыми образовательными потребностями, создаваемого педагогом.

Abstract: This article examines the process of inclusive education, as well as the use of artificial intelligence in developing a special adapted educational plan for children with special educational needs, created by a teacher.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, SI (sun'iy intellekt), psixologik holatlar, adaptivlashtirilgan ta'lim rejasi.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, ИИ (искусственный интеллект), психологические состояния, адаптированный образовательный план.

Keywords: Inclusive education, AI (artificial intelligence), psychological states, adapted educational plan.

Kirish. Jadal suratlar bilan o'sib borayotgan hozirgi axborot asrida sun'iy intellekt deyarli har bir sohaga kirib bordi. Xususan ta'lim sohasiga ham. Shuni aytish muhimki aslida sun'iy intellekt yaratilganiga hali ko'p yil bo'lmadi, ammo hozirgi kunda qaysi sohaga qaramang mutaxasisslarning sun'iy intellektdan foydalanayotganiga ko'zingiz tushadi. Sanoat, elektronika, iqtisodiyot mayli ammo ta'limchi? Endilikda o'qituvchilar o'rnini agent sun'iy intellektlar egallaydi degan fikr qanchalik to'g'ri? Xo'sh siz bunga qanday qaraysiz? Sun'iy intellektni ishga tushirgan mutaxasisslarning fikri va tavsiyalariga ko'ra sun'iy intellekt insonlar hayotini yengillashtirish va qaysi sohada ishlatilmasin insonlarga foyda va naf berish uchun ishlaydi,

aslida ham shunday. Mutaxasisslarning fikriga ko'ra sun'iy intellekt hech qachon haqiqiy mutaxasissning o'rnini bosa olmaydi, u faqat berilgan topshiriqni bajarib berish xususiyatiga ega. Bugungi kunning zamonaviy pedagogi albatta sun'iy intellekt bilan ishlashni bilishi kerak. Bundan avvalo o'zi uchun foyda oladi, qolaversa zamon talabi ham shu. Chunki ta'lim sohasini isloh qilish va zamonaviylashtirishda sun'iy intellekt bilan ishlash ham nazarda tutilgan. Aynan inklyuziv ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish juda samarali hisoblanadi. Bilamizki Respublikamizda ham inklyuziv ta'limni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, 2020-yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun hamda 2021-2025-yillarda inklyuziv ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi ushbu yo'nalishda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni ta'lim tizimiga joriy etish, jumladan sun'iy intellektdan foydalanish masalalari ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi - inklyuziv ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning samarali jihatlarini tahlil qilish hamda O'zbekiston tajribasi asosida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishdan iboratdir.

Adabiyot tahlili va metodologiyasi. Inklyuziv ta'lim bu - rivojlanishida turli intellektual, ruhiy va jismoniy imkoniyatlari cheklangan o'quvchilar uchun ta'lim jarayonining sifatini yaxshilash, ularning jamiyatda faol ishtirok etishini ta'minlashga qaratilgan ta'lim jarayonidir. Bugungi kunda sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar ta'lim sohasida katta o'zgarishlar kiritmoqda, bu esa o'qituvchilarga va o'quvchilarga yangi yondashuvlar, interaktiv materiallar va individual yondashuv imkoniyatlarini taqdim etadi.

Inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalish alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilar uchun katta imkoniyatlar yaratish, ularning ta'lim jarayonida muammolarini bartaraf etishga xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar orqali ta'lim sifatini oshirish, xalqaro standartlarga moslash va globalizatsiya sharoitida raqobat kuchayadi. Ta'lim sohasida yoshlar va pedagoglar uchun yangi texnologiyalarni joriy etish, ularni tushunish va rivojlantirish – muhim strategik vazifadir. Shu sababli, ushbu maqola nafaqat ilmiy-texnik sohada yangi yondashuvlarni taqdim etadi, balki jamiyatning barcha qatlamlarida ta'lim sohasida yoshlar uchun imkoniyatlarni kengaytirishga xizmat qiladigan dolzarb va muhim mavzu ekanini isbotlaydi.[1]

Inklyuziv ta'limda sun'iy intellektga asoslangan raqamli ta'lim texnologiyalari qator imkoniyatlarni taqdim etadi. sun'iy intellekt tendentsiyalarni aniqlash va o'rganish tajribasini shaxsiylashtirish uchun o'quv ma'lumotlarini tahlil qilishi mumkin. Bu ta'lim olish imkoniyatini oshirishga yordam beradi va to'siqlarni bartaraf etishga yordam beradi. Sun'iy intellekt shuningdek, barcha o'qituvchilarning ish faoliyatida ularga yengillik keltirish, kasbiy faoliyatida yordam berish uchun hizmat qilib kelmoqda.

Natijalar. Umuman olganda hozirgi kunda ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan samarali foydalanib kelinmoqda. Qandaydir ma'lumotni qayta ishlash deysizmi, til o'rganish, matematik amallarni hisoblash hamma-hammasida sun'iy intellektdan foydalanayotganiga ko'zingiz tushadi. Bu jarayonning albatta ijobiy va salbiy jihatlari bor. Inklyuziv ta'lim uchun o'quv materiallarini samarali moslashtirish alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar uchun asosiy inklyuziv

[1] INKLYUZIV TA'LIMDA SUN'IY INTELEKTGA ASOSLANGAN RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING MUHIM JIHATLARI © F.S.Sadikova11Buxoro davlat universiteti, Buxoro, O'zbekiston INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY ISSN 2992-9024 (online) 2025, vol.3

ta’limdagi muammo desak mubolag’a bo’lmaydi. An’anaviy usullar ko‘pincha hisobga olishning imkoni yo‘qligi sababli optimal personallashtirishni ta’minlaydi o‘quvchilarning xususiyatlari o‘rtasidagi murakkab o‘zaro bog‘liqliklar va ta’limiy kontent bilan ta’minlaydi. Ushbu ishda biz quyidagi modelni taklif etamiz: sun’iy intellekt asosida o‘quv jarayonida o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda adaptivlashtirilgan ta’lim rejasi orqali alohida ta’limga ehtiyoji bo’lgan o’quchilar uchun ta’lim jarayoni olib boriladi. Bu ishda sun’iy intellekt o’qituvchiga individual ta’lim rejasini ishlab chiqishda, o’quvchilarni baholashda qolaversa rivojlanishida muammolari bo’lgan bolalarga ta’lim olishini qulaylashtirishda samarali hisoblanadi.

Muhokama

Ushbu bosqichda qo‘llaniladigan metodlarga o‘qitish strategiyalarini sinovdan o‘tkazishga qaratilgan pedagogik tajribalar, shuningdek bolalar va ota-onalar uchun mo‘ljallangan psixologik testlar hamda so‘rovnomalar kiradi. Olingan natijalar psixologlar, pedagoglar, logopedlar va tibbiyot mutaxassislari ishtirokidagi multidissiplinar yig‘ilishda muhokama qilinadi. Ular hamkorlikda ota-onalar bilan kelishilgan holda bola bilan ishlashning yagona strategiyasini ishlab chiqadilar. Sun’iy intellekt bilan ishlash jarayonida o’quvchilar haqidagi ulkan ma’lumotlar to‘plamini - ularning o‘zlashtirishi, xulq-atvori, qiziqishlari, motivatsiyasini tahlil qilish va shu asosda individual ta’lim tavsiyalarini shakllantirishga qodir. Shunday qilib, sun’iy intellektdan foydalanuvchi moslashuvchan ta’lim platformalari topshiriqlarning murakkabligini o‘quvchi darajasiga moslashtirib, bilimdagi bo‘shliqlarni bartaraf etish uchun zarur bo‘lgan materialni taklif etadi. Bunday yondashuv nafaqat o‘zlashtirishni yaxshilashga, balki barqaror o‘quv motivatsiyasini shakllantirishga ham yordam beradi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt inklyuziv ta’lim tizimini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatiga ega innovatsion vositadir. U orqali alohida ta’lim ehtiyojlariga ega o‘quvchilar uchun qulay, moslashuvchan va samarali ta’lim muhiti yaratiladi. O‘zbekistonda bu yo‘nalishda olib borilayotgan islohotlar kelajakda yanada kengayib, sun’iy intellekt asosidagi inklyuziv ta’lim tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois, mazkur yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish, texnologik infratuzilmani rivojlantirish va mutaxassislar tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki inklyuziv ta’limda sun’iy intellektning ahamiyati o‘quv materiallarini moslashtirish samaradorligini oshirish va takomillashtirish ta’limni individuallashtirish. Vektorni hisobga olgan holda ishlab chiqilgan model har bir o‘quvchining ta’lim ehtiyojlari yaxshilanganini ko‘rsatdi ta’lim mazmunini tanlash sifati an’anaviy ta’limga nisbatan anchagina yaxshilandi. va moslashtirilgan metodlarni tayyorlash vaqtini qisqartirish imkonini beradi. Bu ayniqsa alohida ehtiyojli o‘quvchilar uchun muhimdir. har tomonlama qo‘llab-quvvatlashni talab qiladigan huquqbuzarlik shakllari. Sun’iy intellekt vositalarini joriy etish nafaqat o‘sishga yordam beradi o‘zlashtirishni yaxshilash, shuningdek, jarayonni soddalashtirgan holda pedagoglarga yuklamani kamaytirish imkonini beradi, vazifalarni tabaqalashtirish. Shunday qilib, ushbu ish yuqori samaradorlikni ko‘rsatmoqda. Sun’iy intellekt inklyuziv ta’limni qo‘llab-quvvatlash vositasi sifatida intellektual tizimlarni yanada rivojlantirish uchun asos har bir o‘quvchining ehtiyojlariga moslashuvchan bo‘lishidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. INKLYUZIV TA'LIMDA SUN'IY INTELEKTGA ASOSLANGAN RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING MUHIM JIHATLARI © F.S.Sadikova11Buxoro davlat universiteti, Buxoro, O'zbekiston INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY ISSN 2992-9024 (online) 2025, vol.3.
2. 1. М. Н. Петров, Е. В. Сидорова, Адаптивные системы обучения на основе нейронных сетей, Вестник современного образования, 15, № 3, (2023), 217 234. DOI:10.1142/S0219498823501975.
3. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ Шарипов Элбек Жуманазарович Ташкентский университет информационных технологий имени Мухаммада ал-Хоразмий E-mail: elbekreu@gmail.com IYUN 2025/6 Development of science Volume 1